

Sygn. akt II USK 115/21

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku Zakładu Produkcyjnego A. Spółki z o.o. z siedzibą w G. i R. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.

o podstawę wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16 marca 2021 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy Zakładu Produkcyjnego A. Spółki z o.o. z siedzibą w G. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 17 lipca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 17 lipca 2019 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) po rozpoznaniu sprawy Zakładu Produkcyjnego [...] Przemysłowej A. Spółki z o.o. z siedzibą w G. oraz R. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. (dalej również jako: ZUS) o podstawę wymiaru składek, na skutek apelacji Zakładu Produkcyjnego [...] Przemysłowej „A.” Spółki z o.o. z siedzibą w G. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 grudnia 2017 r. sygn. akt VII U (...) - oddalił apelację, a także - zasądził od odwołującej spółki na rzecz pozwanego kwotę 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego radca prawny H. W. w imieniu pozwanej, którą określił jako Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.

(faktycznie był pełnomocnikiem Zakładu Produkcyjnego [...] Przemysłowej „A.” Spółki z o.o. z siedzibą w G.) zaskarżył skargą kasacyjną, zarzucając „naruszenie przepisów postępowania w zakresie, w którym mogło to mieć wpływ na wynik postępowania (art. 398³ § 1 ust. 2 kpc), a mianowicie: - art. 378 § 1 i art. 382 KPC, polegające na nie rozpoznaniu i nie ustosunkowaniu się do zarzutów apelacji oraz przejęciu przez sąd II instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w P. bez jakichkolwiek istotnych czy merytorycznych rozważań w tej kwestii, -art. 328 KPC poprzez nie wskazanie w uzasadnieniu czy i w jakim zakresie sąd rozpoznał zarzuty dot. naruszenia art. 104 ust. 1-3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz zarzuty dot. naruszenia art. 11 i 14 prawa przedsiębiorców szczególności w świetle orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego sygn. I FSK 494/17, podnoszone i obszernie uzasadniane na posiedzeniu w dniu 4 lipca 2019 r., naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 4 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 203¹ kodeksu spółek handlowych oraz art. 104 ust. 1-3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”.

Skarżący wskazał, że „skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania, gdyż Sąd Najwyższy powinien rozstrzygnąć istotne zagadnienia prawne tj. czy możliwe i dopuszczalne jest obciążanie płatnika składek obowiązkiem naliczania i odprowadzania składek jedynie na podstawie uznania organu rentowego wbrew dotychczasowej praktyce potwierdzonej wcześniejszymi kontrolami tj. naruszanie art. 11 i art. 14 ustawy z dnia 6 marca 2018 prawo przedsiębiorców, a nadto czy wątpliwości organu i sądu co do nieprecyzyjnego określenia zakresu czynności należy interpretować na niekorzyść płatnika i ubezpieczonego nakładając obciążenia publiczno-prawne, a nadto czy zasadnym jest pobieranie składek na Fundusz Pracy od uposażenia z tytułu pełnienia funkcji wpłacanego członkom Rad Nadzorczych skoro osoby te nie mogą korzystać ze świadczeń określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ponadto w ocenie skarżącego istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości w orzecznictwie a mianowicie w jakim zakresie art. 4 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 203¹ kodeksu spółek handlowych pozwala na wypłacanie ryczałtu z tytułu pełnienia funkcji w zarządzie w połączeniu

z istnieniem innego tytułu do ubezpieczenia (w szczególności umowy o pracę) w sytuacji, gdy zarząd jest jednoosobowy i nie jest możliwe precyzyjne oddzielenie obowiązków”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ZUS wniósł o wydanie na podstawie art. 398⁷ § 1 k.p.c. postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku, wniósł o jej oddalenie i o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a także potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o

okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Uwzględniając przedstawione wyżej założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawił istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim przedstawione w uzasadnieniu wniosku kwestie ogranicza tylko do ogólnikowego zarysowania problemu – sprowadzonego do potrzeby „oceny” powołanych w uzasadnieniu wniosku regulacji. Brakuje odpowiedniej juredycznej argumentacji, w której wykazałby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Uzasadnienie wniosku ignoruje w swojej konstrukcji stanowisko zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w zakresie ustaleń faktycznych oraz analizy interpretacyjnej powołanych

przepisów prawa materialnego, analizy przedstawionej szczegółowo w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Autor skargi nie przedstawia – w uzasadnieniu wniosku - odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazałby, że istnieje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przede wszystkim pomija milczeniem rozstrzygnięciem spornej kwestii przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 grudnia 2010 r., sygnatura kat II UK 147/10, dotyczącym zgodności z prawem

wliczania ryczałtów, wypłacanych członkom zarządu spółki tytułem zwrotu kosztów za czynności w jej zarządzie, do podstawy wymiaru składek za tych ubezpieczonych. W tym zakresie Sąd Najwyższy uznał, że z warunkami zatrudnienia członków zarządu spółki na podstawie stosunków pracy korespondowały uchwały jej rady nadzorczej w sprawie ustalania wynagrodzeń dla członków zarządu, które przewidywały wynagrodzenia zasadnicze w części podstawowej i uznaniowej oraz właśnie miesięczne ryczałty za czynności zarządu. W tak ustalonych okolicznościach sprawy uznanie ryczałtów, będących zwrotem kosztów za czynności zarządu pełnione w ramach stosunków pracy, za część pracowniczego wynagrodzenia i przychód ze stosunków pracy na stanowiskach pracy przeznaczonych i pełnionych przez członków zarządu w żaden sposób nie uchybia, ale odpowiada zasadom wykładni oświadczeń woli stron stosunku pracy (art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.). Przeciwnie stanowisko prezentowane przez skarżących wymagałoby niebudzącego wątpliwości oddzielenia funkcji członków zarządu w skarżącej spółce (stosunku organizacyjnego) od ich zatrudnienia w ramach stosunków pracy na stanowiskach pracy wyraźnie przeznaczonych i pełnionych przez członków zarządu (stosunku pracy). Twierdzenie, że członek zarządu spółki kapitałowej, który kieruje przedsiębiorstwem spółki w znaczeniu przedmiotowym (art. 55¹ k.c.), wykonując - w ocenie skarżących - „zarazem, przynajmniej w części, bieżące prowadzenie i kierowanie sprawami spółki, oznaczone w art. 201 § 1 oraz w art. 368 § 1 k.s.h.”, nie pozostaje w kolizji (sprzeczności) z ustaleniem w przedmiotowej sprawie, że członkowie zarządu wykonywali te obowiązki w ramach stosunków pracy, a wykonywaliby je w ramach stosunków organizacyjnych tylko wtedy, gdyby strony nie zawarły w tym zakresie kategoriycznych postanowień umów o pracę na kierowniczych stanowiskach pracy (przeznaczonych i pełnionych przez członków zarządu), za dodatkowym wynagrodzeniem w postaci pracownicznych miesięcznych ryczałtów za pełnienie tych funkcji (członków zarządu). Mając powyższe okoliczności i rozważania na uwadze Sąd Najwyższy uznał, że jeżeli obowiązki członka zarządu spółki akcyjnej są wykonywane w ramach stosunku pracy, to uzależniony od średniej płacy w spółce miesięczny ryczałt za udział w posiedzeniach zarządu tej spółki, będący stałym dodatkowym miesięcznym składnikiem wynagrodzenia za

pracę, podlega zaliczeniu do podstawy wymiaru składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne, choćby posiedzenia zarządu odbywały się po godzinach pracy.

Konstatacje te miały adekwatne zastosowanie do analizy rozpoznawanej sprawy i bez skrupulatnej, przekonującej analizy polemicznej wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania – wniosek skargi kasacyjnej Zakładu Produkcyjnego [...] Przemysłowej A. Spółka z o.o. z siedzibą w G. nie mógł być uwzględniony.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 162), jeżeli przedmiotem postępowania przed organem jest nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie uprawnienia, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść przedsiębiorcy, chyba że sprzeciwiają się temu sporne interesy stron albo interesy osób trzecich, na które wynik postępowania ma bezpośredni wpływ. 2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeśli wymaga tego ważny interes publiczny, w tym istotne interesy państwa, a w szczególności jego bezpieczeństwa, obronności lub porządku publicznego. Natomiast art. 14 tej ustawy stanowi, że organ bez uzasadnionej przyczyny nie odstępuje od utrwalonej praktyki rozstrzygania spraw w takim samym stanie faktycznym i prawnym.

Przepisy te zatem nie normującą kwestii wskazanej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako zagadnienie prawne, „czy zasadnym jest pobieranie składek na Fundusz Pracy od uposażenia z tytułu pełnienia funkcji wpłacanego członkom Rad Nadzorczych skoro osoby te nie mogą korzystać ze świadczeń określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”.

Sąd Najwyższy nie neguje konieczności stosowania zasady pewności prawa, która wymaga między innymi, aby przepisy prawne były jasne, precyzyjne i przewidywalne co do swych skutków, w szczególności gdy mogą mieć skutki niekorzystne dla jednostek i przedsiębiorstw. W tym aspekcie Zakład Produkcyjny [...] Przemysłowej A. Spółka z o.o. z siedzibą w G. miał możliwość – przez obsługę prawną – zapoznania się z wydanym przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 2

grudnia 2010 r., sygnatura akt II UK 147/10, który dostępny był również w Internecie i do zastosowania tej interpretacji w praktyce.

Uprawnienie do weryfikacji spornych stosunków prawnych zawiera art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Wszystkie indywidualne sprawy mieszczące się w katalogu wymienionym w art. 83 ust. 1 tej ustawy są rozstrzygane w formie decyzji administracyjnej, która powinna spełniać wymogi przewidziane w art. 107 § 1 k.p.a. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który wydaje m.in. decyzje o podleganiu określonemu tytułowi ubezpieczeń społecznych, jest uprawniony - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia o przypisaniu określonego charakteru spornym umowom – do weryfikowania rzeczywistej natury prawnej zawieranych umów i ustalania adekwatnego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 10 lipca 2014 r., II UK 454/13, 1 lutego 2017 r., I UK 81/16, 10 stycznia 2017 r., II UK 518/15, lub 13 stycznia 2016 r., III UK 53/15). Brak jest podstaw do przyjęcia, że zajmowanie błędnego stanowiska w pewnej kwestii jest przeszkodą do prawidłowej decyzji co do następnego okresu. Prawodawca dopuścił również możliwość korygowania przez ZUS wadliwych ostatecznych decyzji – na przykład w art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w swej lapidarności nie przedstawia więc przekonującej argumentacji polemicznej, którą wykazano by istnienie przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.